

Tuulia Hakola ja Niku Määttänen

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeelle siirtymiseen ja eläkkeisiin

Arviointia stokastisella elinkaarimallilla

Arvioimme vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutusta eläkkeelle siirtymiseen, työllisyyteen ja eläkkeisiin elinkaarimallilla, joka kuvaa työntarjontapäätöksiä yksilötasolla. Malli sisältää varsin tarkan kuvauksen todellisista eläkkeiden määräytymistä koskevista säännöistä Suomen yksityisen sektorin lakisääteisessä eläkejärjestelmässä. Malli huomioi myös ansiotuloverotuksen ja työttömyysturvan.

Malli selittää yksilöiden käyttäytymistä pelkästään taloudellisten kannusteiden avulla. Valitsimme yksilöiden päätösten pohjana olevan ns. hyötyfunktion parametrin siten, että mallin yksilöt käyttäytyvät ennen uudistusta voimassa olevien eläkesääntöjen vallitessa mahdollisimman samalla tavalla kuin todelliset ihmiset tilastollisessa aineistossa. Eläkeuudistusta koskevat tulokset perustuvat siihen, että muutamme eläkkeiden karttumista koskevia sääntöjä uudistuksen mukaisesti ja tarkastelemme, miten mallin yksilöiden käyttäytyminen sen seurauksena muuttuu.

Mallin perusteella eläkeuudistus nostaa nyt työelämään astuvan ikäpolven keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää ja keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää noin kahdeksalla kuukaudella. Yleisin eläkkeelle siirtymisikä on uudistuksen jälkeen 63 vuotta. Samalla eläkeuudistus nostaa 25–68-vuotiaiden työllisyysastetta yhdellä prosenttiyksiköllä. Eläkeuudistus vaikuttaa hyvin samalla tavalla myös sen voimaan tullessa jo keski-ikäen ehtineiden ihmisten työntarjontaan.

Näiden tulosten taustalla on oletus, että yksilöllisen varhaiseläkkeen poistuminen näkyy vastaavasti lisääntyneinä työkyvyttömyyseläkkeinä. Jos näin ei tapahdu, keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä nousee enemmän – enimmillään noin puolitoista vuotta.

Eläkeuudistuksen työuria pidentävä ja työllisyyttä nostava vaikutus perustuu lähinnä työttömyysputkeen ja vanhuuseläkkeelle pääsyä rajoittavien ikärajojen nousuun. Karttumia, varhennusvähennyksiä ja lykkäyskorotuksia koskevien muutosten yhteisvaikutus on mallin perusteella vähäinen, sillä muutokset lähinnä kumoavat toistensa vaikutukset.

Eläkeuudistus ei juuri muuta nyt työelämään astuvan nuoren ikäpolven aikanaan saamien kuukausittaisten työeläkkeiden keskimääräistä tasoa. Elinaikakerroin leikkaa heidän eläkkeitään väestöennusteen perusteella noin 10 prosenttia. Tätä kuitenkin kompensoi aikaisempaa anteliaampi eläkeoikeuksien indeksointi työiässä. Indeksointi ja työurien piteneminen yhdessä nostavat eläkkeitä suunnilleen saman verran kuin elinaikakerroin niitä leikkaa. Uudistus kuitenkin pienentää nuorten elinaikanaan saamien eläkkeiden määrää, koska eläkkeelle siirtyminen myöhentyy. Keski-ikäen ehtineiden ikäpolvien keskimääräinen kuukausieläke nousee, koska eläkeuudistus myöhentää heidänkin eläkkeelle siirtymistään, mutta elinaikakerroin leikkaa heidän eläkkeitään vain vähän.

Eläkeuudistuksella ei ole suurta vaikutusta kokonaiseläkkeiden jakaumaan. Kaikkein pienimmät eläkkeet kuitenkin nousevat ja lähellä keskimääräistä eläkettä olevat eläkkeet pienenevät hieman.

Lisätietoja

Tuulia Hakola

Sähköposti: tuulia.hakola@vm.fi

Puhelin: (09) 160 33196

Aineistotilaukset: aineistotilaukset@etk.fi

ISSN 1236-3049 (Eläketurvakeskus)

ISSN 0356-7443 (Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos)

ISBN (pdf) 978-951-691-069-0

ISBN (sid.) 978-951-691-068-3

Eläketurvakeskus 
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511

Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511

Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Tel. +358 10 7511

Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi

>julkaisut